10.10.2023

Valiokuntien talousarviolausunnot

Budjettimietintö valmistellaan valtiovarainvaliokunnassa ja erityisesti sen jaostoissa, jotka kuulevat suurimman osan budjettiasiantuntijoista. Jaostot valmistelevat myös eri hallinnonaloja koskevat mietintötekstit valiokunnan keskittyessä finanssi- ja talouspolitiikkaa koskeviin kysymyksiin ja poikkihallinnollisiin teemoihin. Sekä pääluokkakohtaiset tekstit ja mietinnön yleisperustelut hyväksytään lopuksi valiokunnassa.

Muilla valiokunnilla on mahdollisuus antaa talousarvioesityksestä lausunto 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Käytännössä budjettilausuntojen merkitys on jäänyt vähäiseksi mm. siitä syystä, että lausuntoajan päättyessä budjettiesityksen käsittely on edennyt valtiovarainvaliokunnassa jo varsin pitkälle. Valtiovarainvaliokunta ja sen jaostot käynnistävät asiantuntijakuulemiset heti talousarvioesityksen lähetekeskustelun päätyttyä, jolloin valtaosa budjettiasiantuntijoista on kuultu lokakuun loppuun mennessä. Tämän jälkeen etenkin jaostojen asiantuntijakuulemiset painottuvat kuulemisissa esille nousseisiin erityiskysymyksiin ja päättyvät noin marraskuun puolivälissä sen jälkeen, kun hallitus on antanut talousarvioesitystä täydentävän hallituksen esityksen.

Jotta budjettilausunnot saataisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa valtiovarainvaliokunnan käyttöön, puhemiesneuvosto suosittaa, että lausunnot laaditaan mahdollisuuksien mukaan etupainotteisesti. Lisäksi puhemiesneuvosto viittaa ed. Hannes Mannisen johtaman työryhmän vuonna 2011 laatimaan linjaukseen, jossa painotetaan valiokuntien pitäytymistä suppeaan asiantuntijakuulemiseen ja käsittelemään vain muutamaa toimialansa keskeistä budjettikysymystä. Tämä sama linjaus sisältyy myös valiokuntaoppaaseen, jonka mukaan budjettilausunnoissa tulisi nostaa esille vain muutama valiokunnan toimialan kannalta keskeinen määrärahakysymys (s. 86).